

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2020

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1α.

1. ΛΑΘΟΣ, « Αί μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος».
2. ΛΑΘΟΣ, «ή δὲ τοῦ φρονῆσαι [...] ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερόν γίγνεται.
3. ΣΩΣΤΟ, «τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὥς ῥᾷστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφῆσεται»

A1β.

1. σφεῖς ἐντιθέναι : η αντωνυμία αναφέρεται σε αυτούς που ασκούν την παιδεία ως επάγγελμα «οι ἐπαγγελλομένοι την παιδείαν»
2. ᾧ: η αντωνυμία αναφέρεται στη λέξη «ὄργανον», στο κατάλληλο εργαλείο μάθησης.

B1.

Ο Σωκράτης παρατηρεί πως η αλληγορία φανερώνει ακριβώς το αντίθετο: **στην ψυχή κάθε ανθρώπου ενυπάρχουν η δυνατότητα της μάθησης και κατάλληλο ὄργανο για τη μάθηση.**

Η παρομοίωση με το μάτι:

Για να επεξηγήσει τη θέση του χρησιμοποιεί μια παρομοίωση: όπως ένα μάτι (ὄμμα) στρέφεται μαζί με ὅλο το σώμα από το σκοτεινό μέρος προς το φωτισμένο, αν δεν είναι δυνατό να δει το φως διαφορετικά, έτσι και αυτό το ὄργανο μαζί με ὅλη την ψυχή χρειάζεται να μεταστραφεί από τον μεταβαλλόμενο κόσμο της εμπειρίας (ἐκ τοῦ γιγνομένου) προς την αντίθετη κατεύθυνση: να ανυψωθεί προς το αληθινά υπαρκτό (τό ὄν) και να φτάσει ως την πιο κατάφωτη βαθμίδα του ὄντος (τό φανότατον), μέχρι να αντέξει να ατενίσει (θεωμένη) το πολύ δυνατό φως του. Ο Σωκράτης διευκρινίζει **πως το φανότατον τοῦ ὄντος είναι η Ἰδέα του Αγαθοῦ.** Ἀρα, ο Σωκράτης ταυτίζει το αληθινά υπαρκτό με το αγαθό και ακριβέστερα με την Ἰδέα του Αγαθοῦ.

Εἶναι και γίνεσθαι

Ο κόσμος, όπως τον αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις, χαρακτηρίζεται ως γίνεσθαι, γιατί σε αυτόν κυριαρχεί η μεταβολή, η εξέλιξη. Η έννοια του

γίγνεσθαι στη φιλοσοφία αντιδιαστέλλεται προς την έννοια του είναι (= της ουσίας των όντων).

Για παράδειγμα, η όραση και οι άλλες αισθήσεις μου δείχνουν ότι ένα συγκεκριμένο φυτό μεγαλώνει, βγάζει φύλλα, άνθη κτλ., δηλαδή συνεχώς μεταβάλλεται, εξελίσσεται. Άρα, ο κόσμος, όπως τον αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις, είναι ένα συνεχές γίγνεσθαι. Ωστόσο, παρά το γεγονός πως βλέπω ότι το φυτό συνεχώς αλλάζει μορφή, μεταβάλλεται, εξελίσσεται, εγώ εξακολουθώ να θεωρώ πως πρόκειται για το ίδιο φυτό. Αυτό σημαίνει πως θεωρώ ότι υπάρχει κάποια βαθύτερη ουσία (το είναι), η οποία παραμένει σταθερή, αμετάβλητη.

Η αναζήτηση λοιπόν για το ποιο είναι το αληθινά υπαρκτό, το «είναι» ή το «γίγνεσθαι», και για το ποια είναι η φύση του αποτέλεσε και αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα ερωτήματα της φιλοσοφίας: το λεγόμενο **οντολογικό ερώτημα**.

τὸ ὄν: Η ουσιαστικοποιημένη μετοχή του εἰμί εδώ αποδίδει την υπαρκτική σημασία του ρήματος. Το ὄν είναι το υπαρκτό, αυτό που πραγματικά υπάρχει. Για τον Πλάτωνα αυτό που υπάρχει πραγματικά είναι μόνο οι Ιδέες, όχι τα αισθητά. **τὸ ὄν: Θα κατανοήσουμε καλύτερα αυτήν την ουσιαστικοποιημένη μετοχή του εἰμί, αν σκεφτούμε ότι αποδίδει την υπαρκτική σημασία του ρήματος. Το ὄν είναι το υπαρκτό. Η αναζήτηση του αληθινά υπαρκτού αποτέλεσε εξ αρχής για τη φιλοσοφία μέγα ερώτημα, το λεγόμενο οντολογικό ερώτημα: τὸ πάλαι τε καὶνῶν καὶ ἀεὶ ζητούμενον καὶ ἀεὶ ἀπορούμενον, τί τὸ ὄν (Αριστοτέλης, Μετὰ τὰ φυσικά 1028b2-4). Αυτό που υπάρχει πραγματικά είναι μόνο οι Ιδέες, όχι τα αισθητά. (Φάκελος Υλικού, σελ. 91).**

Οι Ιδέες είναι τὸ ὄν, το αληθινά υπαρκτό

τὸ ἀγαθόν: «Ο Πλάτωνας δεν δίνει μια σαφή ερμηνεία για αυτόν τον όρο που είναι από τους βασικότερους στο φιλοσοφικό του σύστημα παρά αρκείται σε ορισμένους υπαινιγμούς. Αγαθόν πάντως είναι α) το είναι και ό,τι διατηρεί το είναι- β) η τάξη, ο κόσμος και η ενότητα που διαπερνά και συνέχει την πολλαπλότητα- γ) ό,τι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη (Πολ. 509a). Η έκφραση «αυτό τὸ ἀγαθόν» φαίνεται να δηλώνει την ύψιστη αρχή και την πηγή του όντος και της γνώσης. Πάντως ήδη στην αρχαιότητα το «Πλάτωνος ἀγαθόν» ήταν παροιμιακή έκφραση για κάτι το ασαφές και σκοτεινό. [...] (Μιλά προφανώς κάποιος δούλος και λέγει στον κύριό του: αυτό το πράγμα το γνωρίζω λιγότερο από ό,τι γνωρίζω το Αγαθόν του Πλάτωνα, δηλαδή το σκοτεινό αυτό φιλοσόφημα)» (Φιλοσοφικός Λόγος, σελ. 108-109). **ἀγαθόν:** Από τον πλούτο των αναφορών του Πλάτωνα στην πολυσήμαντη λέξη ἀγαθόν, εδώ να τονιστεί μόνο ότι ο φιλόσοφος ταυτίζει το αληθινά υπαρκτό με το αγαθό, ακριβέστερα με την Ιδέα του Αγαθού. (Φάκελος Υλικού, σελ. 91).

Η θέαση του Αγαθού

Η ψυχή δηλαδή αρχικά στρέφεται προς τις Ιδέες και τελικά πρέπει να κατορθώσει να θεαθεί την Ιδέα του Αγαθού. Στην αλληγορία του σπηλαίου την Ιδέα του Αγαθού συμβολίζει ο ήλιος, ο οποίος με το δυνατό φως του αρχικά προκαλεί πόνο στα μάτια των δεσμοτών που τόλμησαν αμέσως να στραφούν προς αυτόν, μόλις βγήκαν από το σπήλαιο, επειδή τα μάτια τους ακόμα δεν είχαν συνηθίσει το φως.

Η αντίθεση τό φανόν - τό σκοτώδες συμβολίζει την αντίθεση παιδείας - απαιδευσίας

Η αντίθεση ανάμεσα στο φως (τό φανόν) και στο σκοτάδι (τό σκοτώδες) είναι συνηθισμένη στον Πλάτωνα και λειτουργεί συμβολικά για την αντίθεση παιδείας και απαιδευσίας (έλλειψη παιδείας). **ό φανός, -ή, -όν: φωτεινός, λαμπρός. Η λέξη σκοτώδης, που ακολουθεί, είναι αντίθετη.** Η αντίθεση ανάμεσα στο φως (τό φανόν) και στο σκοτάδι (τό σκοτώδες) είναι συνηθισμένη στον Πλάτωνα και λειτουργεί συμβολικά για την αντίθεση παιδείας και απαιδευσίας (έλλειψη παιδείας). (Βλ. Φάκελο Υλικού, σελ. 91).

- ✓ Τούτου τοίνυν, ἤν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὥς ῥᾷστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὄρᾶν, ἀλλ' ὥς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἱ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι

Συμπέρασμα: η παιδεία είναι η τέχνη της μεταστροφής της ψυχής προς τον νοητό κόσμο των Ιδεών

Στη συνέχεια της διήγησης ο Σωκράτης καταλήγει στο συμπέρασμα του συλλογισμού του, διατυπώνοντας έναν ορισμό της παιδείας.

Ορισμός της παιδείας: Ορίζει την παιδεία ως την τέχνη που θα βοηθήσει την ψυχή στη μεταστροφή της από τον κόσμο των αισθητών όντων στον νοητό κόσμο των Ιδεών, ώστε να καταφέρει να θεαθεί τις Ιδέες και την Ιδέα του Αγαθού.

Το αντικείμενο της διερεύνησης

Αντικείμενο λοιπόν διερεύνησης θα ήταν με ποιον τρόπο θα επαναπροσανατολιστεί η ψυχή όσο γίνεται πιο εύκολα και πιο αποτελεσματικά (ῥᾷστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται).

Διευκρινίζει τη θέση του, επανερχόμενος στο παράδειγμα της όρασης: το ζητούμενο δεν είναι εμφυτευτεί στην ψυχή (και ειδικότερα στο λογιστικόν) η ικανότητα της θέασης του νοητού κόσμου (οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὄρᾶν,), αφού την ικανότητα αυτή τη διαθέτει (ὥς ἔχοντι μὲν αὐτό). Όμως, η ψυχή δεν είναι σωστά προσανατολισμένη, αφού δεν κοιτάζει προς τα εκεί που θα έπρεπε να κοιτάζει (οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἱ ἔδει,), δηλαδή προς τον νοητό κόσμο των Ιδεών, αλλά είναι προσανατολισμένη προς τον αισθητό κόσμο. Ο στόχος

που έχει να εκπληρώσει η παιδεία είναι η μεταστροφή της ψυχής προς τον νοητό κόσμο (τοῦτο διαμηχανήσασθαι).

Περιογωγή- Ο δεοντολογικός τύπος «περιακτέον»

περιογωγή: «μεταστροφή. Η λέξη έχει φιλοσοφική βαρύτητα, διότι δείχνει πως η γνώση και η παιδεία, καθώς στρέφεται στον κόσμο, οφείλει να έχει πάντα καθολικό χαρακτήρα και να μην εξαντλείται σε προσέγγιση από μία επιμέρους οπτική γωνία. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η χρήση του δεοντολογικού ρηματικού επιθέτου «περιακτέον», το οποίο όμως δεν προτρέπει απλώς σε μια ευρύτερη θέαση, αλλά αποβλέπει σε μια μεταστροφή της ψυχής από τον κόσμο των αισθήσεων προς τον κόσμο των Ιδεών. Πρόκειται, όπως και στην περίπτωση της παιδείας, για μια στροφή όλης της ύπαρξης προς τον “ήλιο”, προς το αγαθό - για μια επώδυνη πορεία. Λίγο παρακάτω (521 d) ο Πλάτων θα ονομάσει την άνοδο της ψυχής προς το όντως Ον, “μεταστροφή/επιστροφή της ψυχής από μια νυχτερινή μέρα στην αληθινή μέρα” -και αυτή είναι η “αληθινή φιλοσοφία”» (Φάκελος Υλικού, σελ. 91).

B2.

Ο Σωκράτης συνεχίζει τη διήγηση της αλληγορίας του σπηλαίου, επιχειρώντας να ορίσει την έννοια της παιδείας. **Ξεκινά τη διατύπωσή του αρνητικά, προσδιορίζοντας αρχικά τι δεν είναι παιδεία.(αποφατική διατύπωση).** Έτσι, καλεί τους συνομιλητές να παραδεχτούν πως αν είναι αληθινά όλα όσα έχει προαναφέρει, τότε πρέπει να παραδεχτούν και πως η παιδεία δεν είναι τέτοια όπως την ορίζουν όσοι την έχουν για επάγγελμά τους (ἐπαγγελλόμενοι). Αυτοί ισχυρίζονται πως στην ψυχή δεν υπάρχει γνώση και πως αυτή ο άνθρωπος την αποκτά μέσα από τη διαδικασία της μάθησης. Άρα, οι ίδιοι με τη διδασκαλία τους εμφυτεύουν (έντιθέναι) τη γνώση στην ψυχή των μαθητών, σαν να βάζουν την ικανότητα της όρασης στα μάτια ενός τυφλού, ώστε να μπορεί να βλέπει με αυτά (παρομοίωση). Μία πληροφορία η' ένα σύνολο πληροφοριών που προσλαμβάνει ο άνθρωπος από εξωτερικές πηγές(εικόνες ,συμβατικές μαθήματα, βιβλία , διαδκτυακές πηγές σήμερα) και τα εσωτερικεύει ο άνθρωπος μέσω των αισθήσεων του δεν συνιστούν για τον Πλάτωνα αληθινή γνώση. Ενδεχομένως ,μάλιστα ,να συνιστούν και παραπλάνηση, να υποσκάπτουν την αληθινή γνώση, καθώς δημιουργούν την ψευδαίσθηση της κατοχής της.

Οι σοφιστές

Στο σημείο αυτό ο Σωκράτης **κάνει έναν δριμύ υπαινιγμό εναντίον των σοφιστών**, οι οποίοι είχαν ως επάγγελμά τους τη μόρφωση, έναντι αδρής αμοιβής.

- ✓ οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης/τὴν ἐνούσαν ἐκάστου δύναιμι ἐν τῇ ψυχῇ:

«Ο Πλάτων δεν πιστεύει ότι ο άνθρωπος αποκτά τη γνώση ως πληροφορία που λαμβάνει χώρα έξωθεν, αλλά ότι την ανακαλύπτει και την παράγει μέσα του. Γι' αυτό και αυτήν την έντονα βιωματική γνωστική διαδικασία την ονομάζει συμβολικά «ανάμνησιν» (Φαίδων 76a)» (Φάκελος Υλικού, σελ. 91).

✓

Η επανάληψη της πρόθεσης ἐν(«ἐν τῇ ψυχῇ», «ἐντιθέσθαι» «ἐντιθέντες») **εμφατικά τονίζει την άποψη του Σωκράτη ότι η δύναμη της γνώσης υπάρχει στην ψυχή και ότι η παιδεία είναι μία εσωτερική ψυχική διεργασία κατά την οποία ο μαθητής εσωτερικεύει βιωματικά τη γνώση.**

Στη συνέχεια του λόγου του ο Σωκράτης παρατηρεί πως η αλληγορία φανερώνει ακριβώς το αντίθετο: **στην ψυχή κάθε ανθρώπου ενυπάρχουν η δυνατότητα της μάθησης και κατάλληλο όργανο για τη μάθηση.**

Η παρομοίωση με το μάτι:

Για να επεξηγήσει τη θέση του χρησιμοποιεί μια παρομοίωση: όπως ένα μάτι (ὄμμα) στρέφεται μαζί με όλο το σώμα από το σκοτεινό μέρος προς το φωτισμένο, αν δεν είναι δυνατό να δει το φως διαφορετικά, έτσι και αυτό το όργανο μαζί με όλη την ψυχή χρειάζεται να μεταστραφεί από τον μεταβαλλόμενο κόσμο της εμπειρίας (ἐκ τοῦ γιγνομένου) προς την αντίθετη κατεύθυνση: να ανυψωθεί προς το αληθινά υπαρκτό (τό ὄν) και να φτάσει ως την πιο κατάφωτη βαθμίδα του ὄντος (τό φανότατον), μέχρι να αντέξει να ατενίσει (θεωμένη) το πολύ δυνατό φως του. Ο Σωκράτης διευκρινίζει πως **το φανότατον τοῦ ὄντος είναι η Ιδέα του Αγαθού.** Άρα, ο Σωκράτης ταυτίζει το αληθινά υπαρκτό με το αγαθό και ακριβέστερα με την Ιδέα του Αγαθού.

Η γνώση είναι ανάμνηση

Κατά τον Σωκράτη (και για τον Πλάτωνα), η γνώση είναι ανάμνηση. Αυτό σημαίνει πως «ο άνθρωπος γνωρίζει την αλήθεια, την Ιδέα, και πως η προσπάθεια της φιλοσοφικής σκέψης έγκειται στο να βοηθήσει τον άνθρωπο να την ξαναθυμηθεί, να την επαναφέρει στη μνήμη του» (Φιλοσοφικός Λόγος, σελ. 31).

Ο μύθος που δείχνει γιατί η γνώση είναι ανάμνηση

Την ιδέα αυτή έχει αναπτύξει πάλι με έναν μύθο στον διάλογο Μένων. Πριν από τη γέννησή μας, οπότε η ψυχή μας εισήλθε στο σώμα μας, αυτή είχε περιπλανηθεί στους ουράνιους τόπους και είχε γνωρίσει τις Ιδέες. Το γεγονός ότι εισήλθε στο σώμα μας στάθηκε η αιτία να ξεχάσει τις Ιδέες. Στη συνέχεια η λήθη αυτή παγιώθηκε και η ψυχή μας άρχισε να

τροφοδοτείται από τις αισθήσεις μας με ομοιώματα των Ιδεών. Το χειρότερο όμως δεν είναι η ίδια η πλάνη μας αλλά το γεγονός ότι δεν έχουμε συνείδησή της. Επειδή έχουμε ξεχάσει τις Ιδέες, δε συνειδητοποιούμε ότι αυτά που βλέπουμε με τις αισθήσεις μας είναι απατηλές εικόνες των όντων και πιστεύουμε ότι είναι τα αληθινά υπαρκτά όντα.

Με την αλληγορία αυτή ο Πλάτων εκφράζει την πεποίθησή του πως ο άνθρωπος διαθέτει έμφυτη την ικανότητα της νόησης και τη δυνατότητα της έγκυρης γνώσης (η οποία δε θα βασίζεται στην εμπειρία αλλά στην καθαρή λογική).

Η μαιευτική μέθοδος του Σωκράτη

Η άποψη πως η γνώση είναι ανάμνηση συνδέεται και με τη μαιευτική μέθοδο του Σωκράτη. «Είναι χαρακτηριστικό πως ο Σωκράτης στους πλατωνικούς διαλόγους δεν αποφαίνεται ο ίδιος εκ των προτέρων, δεν παραθέτει ο ίδιος εξαρχής κάποια θεωρία ή άποψη. Αντίθετα, όλη η διανοητική προσπάθεια της συζήτησης στρέφεται στο να εξαχθεί η σωκρατική άποψη από τον αντίπαλο. Πρόκειται για αυτό που ο ίδιος ο Σωκράτης ονόμαζε μαιευτική. Μαιευτική βεβαίως είναι η δουλειά της μαίας, της μαμής που συμπαραστέκεται και βοηθάει την ετοιμόγεννη γυναίκα στον τοκετό. Παίρνοντας ως παράδειγμα τη δουλειά της μητέρας του, που ήταν μαία, ο Σωκράτης ισχυριζόταν πως καμιά φιλοσοφική θεωρία δεν “γέννησε” ο ίδιος, αλλά πως, σαν μαία, βοηθάει τον συνομιλητή του να “γεννήσει” από μέσα του την αλήθεια. Τι σημαίνει όμως αυτό; Σημαίνει πως για τον Σωκράτη ο άνθρωπος γνωρίζει την αλήθεια, την Ιδέα, και πως η προσπάθεια της φιλοσοφικής σκέψης έγκειται στο να βοηθήσει τον άνθρωπο να την ξαναθυμηθεί, να την επαναφέρει στη μνήμη του» (Φιλοσοφικός Λόγος, σελ. 31).

B3. 1.α

2.γ

3.β

4.β

5.γ

B4 α. φανόν: φάσμα

ἀνασχέσθαι: ανακωχή

περιακτέον : άξονας

τετραμμένω : ανατροπή

έντιθέντες : παρακαταθήκη

ἀπόλλυσιν: απώλεια

β. έπαγγελόμενοι : Οι μετανάστες αναζητούν τη Γη της Επαγγελίας.

έπιστήμης: Το σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα υπονομεύει τις ανθρωπιστικές επιστήμες.

B5. Το κείμενο αναφοράς από την πλατωνική αλληγορία και το δοθέν απόσπασμα από το έργο του Ε.Π. Παπανούτσου « Α. Δελμούζος» αναφέρονται στον σκοπό της παιδείας και στην επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρωπινή φύση.

Στο κείμενο αναφοράς ο Σωκράτης υποστηρίζει ότι η παιδεία είναι μία εσωτερική, ψυχική διεργασία, η σταδιακή απομάκρυνση από το πρόσκαιρο γίνεσθαι, τη μεταβολή και την πολλαπλότητα του αισθητού κόσμου, και η θέαση του Αγαθού μέσα από μία ολιστική προσέγγισή του. Η ολοκληρωμένη θέαση ενός αντικειμένου, όχι μόνο μέσω της όρασης των ματιών (της αίσθησης), αλλά μέσω της όρασης της ψυχής/του νου προϋποθέτει μια ολιστική, βιωματική σχέση με τη γνώση, με την παιδεία, ώστε η ψυχή του ατόμου να κάνει μια ολική μεταστροφή (περιαγωγή). Ο άνθρωπος οδηγείται σε μία ολική μεταστροφή της ύπαρξής του, καθώς απελευθερώνεται από τις αισθήσεις που τον κρατούν δέσμιος των αισθητηριακών του δεδομένων και συλλαμβάνει μέσω του νου/της φρόνησης/της λογικής τις έννοιες των αισθητών πραγμάτων, τις ιδέες, που είναι αιώνιες και αναλλοίωτες. Η παιδεία, όπως την ορίζει ο Πλάτων, έχει απελευθερωτική δύναμη, καθώς η κυριαρχία της λογικής απελευθερώνει τον άνθρωπο από την πλάνη της αίσθησης, αλλά και από τις άλογες παρορμήσεις της ψυχής του, που τον κρατούν δέσμιος των παθών του. Έτσι η αρετή της φρόνησης μπορεί να καταστεί ωφέλιμη και χρήσιμη, κάνοντας τον άνθρωπο να ζει με έναν ωφέλιμο και εποικοδομητικό τρόπο. («ὕπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρησίμὸν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερόν γίγνεται»). Η γνώση που βιώνεται, εσωτερικεύεται και δεν είναι επιφανειακή, εξωτερική συμβάλλει στο να αναπτύξει το άτομο τη φρόνηση, τη λογική και έτσι τιθασεύοντας/χαλιναγωγώντας τα πάθη του, να αποκτήσει και τις ηθικές αρετές. Η ηθική στάση ζωής είναι για τον Σωκράτη/Πλάτωνα αποτέλεσμα γνώσης.

Αντίστοιχες απόψεις διατυπώνονται και στο δοθέν απόσπασμα. Ο Α. Δελμούζος τονίζει ότι η παιδεία βελτιώνει ηθικά και πνευματικά τον άνθρωπο, εξασφαλίζοντας μια καλύτερη ποιότητα ζωής («Σκοπός...ανθρώπου.», «Καλύτερη...ελεύθερη»). Παράλληλα φαίνεται να συμφωνεί με την πλατωνική άποψη ότι η παιδεία δεν είναι μια έξωθεν διαδικασία, αλλά μία εσωτερική διεργασία, που ενεργοποιεί μέσα στην ψυχή του μαθητή το εργαλείο προσέγγισης και κατάκτησης της γνώσης με αδιάλειπτη προσπάθεια και προσωπικό μόχθο («Η ψυχική...προσπάθεια.»).

Γ.ΑΔΙΔΑΚΤΟ

Γ1. Και αν κανείς με ρωτήσει: Καλά, τι εννοείς, αν κάποιος βλάπτει την πόλη, πρέπει να κάνουμε ειρήνη μαζί του; Δεν θα το έλεγα· αυτό που εννοώ είναι ότι πολύ γρηγορότερα θα τους τιμωρούσαμε, αν δεν προκαλούσαμε καμιά αδικία· γιατί δεν θα είχαν κανέναν σύμμαχο.

Γ2. Στο δοθέν απόσπασμα από το έργο του Ξενοφώντα «Πόροι» καταγράφονται από τον ιστορικό τα πλεονεκτήματα της ειρήνης σε αντίθεση με τα μειονεκτήματα του πολέμου. Αρχικά τονίζεται η οικονομική ευμάρεια της πόλης σε καιρό ειρήνης. Τα γεγονότα του παρελθόντος επιβεβαιώνουν (« εἴ τις τὰ προγεγενημένα ἐπανασκοποίη») ότι σε περιόδους ειρήνης τα έσοδα της πόλης αυξάνονται («ἐν εἰρήνῃ μὲν πάνυ πολλὰ χρήματα εἰς τὴν πόλιν ἀνενεχθέντα»), ενώ κατά τη διάρκεια του πολέμου μειώνονται τα έσοδα και πολλά χρήματα σπαταλώνονται στις δαπάνες του πολέμου (« διὰ μὲν τὸν πόλεμον καὶ τῶν προσόδων πολλὰς ἐκλιπούσας καὶ τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καταδαπανηθείσας »). Επιπλέον, σε περιόδους ειρήνης οι πολίτες μπορούν να έχουν ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα, ώστε να αξιοποιούν τα έσοδά τους, όπως οι ίδιοι επιθυμούν. Τέλος, επισημαίνεται ότι ακολουθώντας φιλειρηνική πολιτική η πόλη έχει περισσότερους συμμάχους σε περίπτωση που χρειαστεί να τιμωρήσει αυτούς που του αδικούν (« μᾶλλον λέγω ὅτι πολὺ θᾶττον ἂν τιμωροίμεθα αὐτούς, εἰ μὴδὲνα ὑπάρχοιμεν ἀδικοῦντες· οὐδένα γὰρ ἂν ἔχοιεν σύμμαχον»).

Γ3.α

ἐκλιπούσας: ἐξέλειπες

εἰσελθούσας: εἰσήεις

καταδαπανηθείσας: κατεδαπανῶ

Γ3β. μᾶλλον : μάλα, μάλιστα

θᾶττον : ταχέως /ταχύ/τάχα Υ: τάχιστα

Γ3γ. τις: τισί

Προσόδους: πρόσοδοι

Πολίταις: πολῖτα

Γ4α. ἡ εἰρήνην: β'όρος σύγκρισης από τον συγκριτικό βαθμό του επιρρήματος «κερδαλεώτερον», συνδέει παρατακτικά τα 2 υποκείμενα του απαρεμφάτου «εἶναι» πόλεμον ἢ εἰρήνην.

ταῦτα: Υποκείμενο του ρ. ἂν κριθείη, αττική σύνταξη

τῶν προσόδων: Ονοματικός, ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική διαίρετική από το «πολλάς».

ἄγειν: Τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα χρή.

Γ4β. ἀνενεχθέντα: Κατηγορηματική μετοχή εξαρτώμενη από το ρ. .
εὐρήσει, συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος «εὐρήσει» «χρήματα».
Η μετοχή είναι κατηγορηματική, γιατί εξαρτάται από το ρ. . εὐρήσει

Γ4γ. «πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη»: Δευτερεύουσα ονοματική Πλάγια ερωτηματική, μερικής άγνοιας. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα «πῶς» και εκφέρεται με δυνητική ευκτική, για να δηλώσει το δυνατό στο παρόν -μέλλον. Λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος «οὐκ οἶδα».

ὥς χρή καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν: Δευτερεύουσα, Ονοματική, ειδική πρόταση. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὥς, γιατί δηλώνει υποκειμενική κρίση, εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει το πραγματικό. Λειτουργεί ως αντικείμενο του ρ. «λέγεις» της κύριας πρότασης.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΣ
ΑΡΓΥΡΗ ΣΙΡΔΑΡΗ